

Enschede maak(t) je wereld groter!

Toekomstvisie Enschede 2020

1. ENSCHEDE IN 2020	2
NATUURLIJK MOMENT	2
BREED DRAAGVLAK	2
EEN VOLGENDE SPRONG	3
ENSCHEDE MAAK(T) JE WERELD GROTER	3
LEESWIJZER	3
2. ENSCHEDE IN 2007	5
TOENEMENDE CONCURRENTIE DOOR KRIMP EN INTERNATIONALISERING	5
KWALITEIT VAN WONEN EN LEVEN	5
GROEI KENNISINTENSIEVE SECTOR	6
DREIGENDE TWEEDELING	6
SAMENVATTING	7
3. EEN KWALITEITSSPRONG ALS AMBITIE	8
KLOPPEND HART VAN HET OOSTEN	8
KENNIS- EN TALENTENSTAD	8
LEVENDIGE WIJKEN	10
GROEN EN DUURZAAM	10
BEKEND EN BEMIND	11
4. NIEUWE VORMEN VAN PARTNERSCHAP	12
5. HOE VERDER?	13

1. Enschede in 2020

Enschede in 2020 is een stad die in Europa naam heeft als Kennisstad. Die het kloppende hart is van het Euregionale gebied dat Netwerkstad Twente en de Duitse steden Münster en Osnabrück verbindt. Een stad ook waar iedereen een betaalde baan heeft en/of zich op een andere wijze inzet voor de gemeenschap. Waar de sociaal-economische verschillen kleiner zijn dan nu, omdat iedereen deelt in groei en welvaart. En een stad die er op tal van plekken beter en mooier uitziet. Een plek waar je je thuis voelt. Waar mensen leven, wonen, werken en recreëren in een omgeving die uitnodigend, leefbaar, duurzaam en groen is.

Dit zijn de hoofdlijnen van de hiernavolgende Toekomstvisie 2020. Om direct te laten zien dat deze visie meer behelst dan een wijdlopieg en vaag betoog. Het gaat om concrete doelstellingen, die van Enschede een stad maken die zichtbaar verschilt van nu. Dat verschil noemen we onze ambitie: de maatregelen en aanpassingen die nodig zijn om succesvol in te spelen en/of te anticiperen op de veranderingen in de wereld om ons heen. Met gepaste bescheidenheid: deze ambities zijn te groot voor een gemeente alleen. Ze vergen samenwerking, partnerschap en verbondenheid tussen gemeente en alle andere partijen: Enschedeërs, organisaties, instellingen en bedrijven.

Natuurlijk moment

En dat op een natuurlijk moment. De Toekomstvisie 2010, gepresenteerd in 1999, is aan herziening toe. Ze heeft inspiratie en verbeeldingskracht gegeven aan een brede reeks van sindsdien bereikte resultaten. We noemen de vernieuwing van de binnenstad, de herstructurering van woonwijken als Laares en Pathmos, de wederopbouw van Roombeek, de realisering van nieuwe wijken en bedrijventerreinen, de voorbereiding van Kennispark Twente, de vormgeving van het Muziekkwartier als onderdeel van cultuurstad Enschede, de Scholingsboulevard, de aanleg van een breedbandinfrastructuur, en heel veel meer.

Dat geeft op zich al voldoende aanleiding voor herziening, vernieuwing en aanvulling. Net als de vaststelling dat de stad één hardnekkig probleem kent dat dringend om een oplossing vraagt: de zwakke sociaal-economische positie. Er liggen nu kansen om daaraan écht iets te doen. Maar dat kan alleen als we als Enschede weten wat we willen. En op basis daarvan keuzes maken voor onze toekomst.

Breed draagvlak

Daarom is deze Toekomstvisie meer dan een document uit het stadhuis. In de maanden maart - mei 2007 hebben we een reeks van gesprekken gevoerd met alle geledingen uit de Enschedese samenleving. Steeds met één centrale vraag: wat voor stad zijn we nu en wat voor stad willen we zijn in de toekomst? Zeer velen hebben deelgenomen, wat alles zegt over hun betrokkenheid bij de stad. Bewoners, mensen uit de creatieve sector, ondernemers, bestuurders van bedrijven en instellingen, experts en specifieke doelgroepen - allemaal hebben ze meegewerkt en meegedacht. Ook via een speciale website hebben Enschedeërs hun mening kunnen geven. En op 24 mei 2007 heeft een einddebat plaatsgevonden in en rond de Grote Kerk op de Oude Markt.

Uit al deze gesprekken zijn enkele duidelijk herkenbare rode draden naar voren gekomen. Veel Enschedeërs zijn trots op hun stad. Ze vinden het een prettige plaats om te leven en te werken. Een stad op menselijke maat. Waar mensen elkaar nog groeten en hechten aan kostbare waarden als tolerantie en respect. Een stedelijke gemeenschap die samen met de omliggende dorpen bovendien veel ruimte kent, over een aantal prachtige parken beschikt en trots is op haar ligging in een zeer fraai landschap.

Een volgende sprong

Die kwaliteiten, zo is tijdens de diverse gesprekken gebleken, moeten behouden blijven. En liefst verder ontwikkeld. Dat is dan ook de boodschap geweest die vanuit de stad is meegegeven: ‘Maak een volgende kwaliteitssprong, op basis van de unieke kwaliteiten die we als Enschede hebben en van de talenten die in onze stad aanwezig zijn.’ We hebben ervaren hoe de stad bruist van inspirerende energie. En we beseffen dat we daarmee zorgvuldig en even inspirerend moeten omgaan. Alleen dán kunnen we samen optrekken - en kunnen we de gewenste kwaliteitssprong realiseren. Onze nieuwe toekomst zal worden bepaald door de vraag of het ons lukt om samen te werken aan de stad. Om ieders talenten te benutten. Wij als gemeente willen graag helpen om partijen bij elkaar te brengen. Om er voor te zorgen dat Enschede in 2020:

- Een zeer sterke centrumpositie heeft in de Euregio met grootstedelijke allure en top culturele uitstraling.
- Een zeer sterke werkgelegenheidsfunctie heeft in de Euregio en een goed opgeleide beroepsbevolking.
- Groen en duurzaam onlosmakelijk verbonden heeft met het leven in Enschede.
- Sociale stijging en binding heeft gerealiseerd voor haar bewoners.
- Het imago heeft van Europese kennisstad.

Dit toekomstbeeld van Enschede is sterk verweven met het toekomstbeeld voor de Regio Twente. Twente heeft in de Agenda van Twente de ambitie geformuleerd om in 2020 tot de top vijf van Europese regio's te behoren op het gebied van innovatie en technologie en tot de top twee van Nederland. Hiermee versterken de toekomstvisie Enschede 2020 en de Agenda van Twente elkaar en hebben Enschede en Twente elkaar ook nodig om samen sterker en beter te worden. Enschede zal dan ook nauw optrekken met partners uit de regio om de ambities van Twente en Enschede te realiseren. Om samen meer massa te maken.

Enschede maak(t) je wereld groter

Een Toekomstvisie heeft een opschrift nodig. Een woord of een kreet, waaruit de lezer meteen een beeld krijgt van wat wordt bedoeld. Bij de keuze hiervan, hebben we ons laten leiden door de gedachte dat Enschede klaar is voor een volgende stap. Eén die voortbouwt op wat de afgelopen jaren al werd gerealiseerd. Die de Enschedeërs en hun ontwikkeling voorop zet en ieders medewerking vraagt. Dat brengt ons tot het volgende opschrift: **Enschede maak(t) je wereld groter!**

Leeswijzer

Hoofdstuk 2 geeft een analyse van de bestaande situatie, met aandacht voor de ontwikkelingen die de ambitie ondersteunen. Daarna volgt, in hoofdstuk 3 een overzicht van concrete doelstellingen voor de periode tot 2020. In hoofdstuk 4 zetten we uiteen dat de uitwerking hiervan vraagt om

nieuwe vormen van partnerschap tussen gemeente en andere betrokkenen. We eindigen in hoofdstuk 5 met een oproep aan alle Enschedeërs om aan de verwerkelijking van deze visie mee te werken.

2. Enschede in 2007

Tussen de groei van een stad en die van haar inwoners bestaat een wederkerige relatie. Groeien de mensen, dan gaat de stad daarin mee. Groeit de stad, dan delen haar inwoners daarin. Als ze allebei groeien, brengen ze een vliegwiel in beweging. Vooral omdat het proces zich voltrekt binnen het geheel van de stad. Van oudsher zijn steden ware groeiplekken. Hoe meer massa, diversiteit en kwaliteit op het gebied van werk, voorzieningen en activiteiten, hoe groter de groeikansen voor de inwoners. Dan ontstaat een klimaat waarin goede voorbeelden anderen inspireren en motiveren. Waarin mensen meer vertrouwen krijgen in hun eigen ontwikkeling.

In deze Toekomstvisie draait het dan ook om groei. In heel veel opzichten. Groei van ontwikkeling, bijvoorbeeld, maar ook groei van kwaliteit, groei van prikkels, groei van aantrekkingskracht. De stad zal daarom succesvol moeten blijken in het werven van mensen, bedrijven, bezoekers en investeerders. De kansen daarop worden beïnvloed door factoren als de demografische ontwikkeling, de internationalisering van de economie, de kwaliteit van wonen en leven, de stand van de kenniseconomie en de sociaal-economische positie van de Enschedeërs. En dat leidt vanzelf tot de vraag: hoe staat Enschede er in 2007 voor?

Toenemende concurrentie door krimp en internationalisering

Groei is aan voorwaarden gebonden. Zeker in onze tijd, die zich kenmerkt door toenemende concurrentie tussen steden en regio's, met als oorzaken de globalisering van de economie, de vergrijzing van de bevolking en de afname van haar omvang.

In dit opzicht steekt Enschede niettemin gunstig af. Prognoses voorzien een krimp van 1% tot het jaar 2030. Belangrijk is verder dat het aandeel van jongeren in de bevolking met 2% daalt en de potentiële beroepsbevolking met 5%. Het aantal 65-plussers neemt in deze periode met ruim 6% toe. De omvang van de Twentse bevolking als geheel neemt met eveneens 1% af, al dalen op deze schaal het aandeel van de jongeren en de beroepsbevolking met 4%. Over de grens vinden we een somberder beeld: krimp en vergrijzing gaan er sneller.

Enschede behoudt én versterkt in de periode tot 2030 zijn positie als grootste stad in een regio met 1 miljoen inwoners binnen een straal van 60 km. In die hoedanigheid heeft het die regio veel te bieden. Tegelijkertijd heeft het de massa van het omliggende gebied nodig. Stad en regio moeten daarom fors inzetten op werkgelegenheid én kwaliteit van leven en wonen. Want méér mensen aantrekken, betekent allereerst dat er werk voor hen is. Een baan is nog altijd de belangrijkste prikkel om ergens te gaan wonen. Overigens speelt hier eveneens een zekere omkeerbaarheid: een aantrekkelijke woon- en leefomgeving trekt ook mensen aan. En waar mensen zijn, daar vestigen zich bedrijven.

Kwaliteit van wonen en leven

Juist de kwaliteit van de stad is de afgelopen periode met sprongen vooruit gegaan. Enschede kent uitgebreide voorzieningen. Dankzij het Muziekkwartier en het Kunstkwartier ontwikkelt de stad zich tot bovenregionaal cultureel zwaartepunt. De Scholingsboulevard geeft een kwaliteitsimpuls aan het

(v)mbo-onderwijs. De aanleg van de overdekte 400 meter ijsbaan zet een kroon op het hoge niveau van sportvoorzieningen.

Dat beeld vinden we ook elders in de stad. Pathmos en Laares ontwikkelen zich tot wijken met hernieuwde toekomstwaarde. Roombeek wordt een bijzondere wijk met veel diversiteit, hoogwaardige architectuur en een rijk palet aan creatieve en culturele voorzieningen. Sloop en vervanging van woningen moet ook onverminderd worden voortgezet gelet op het op peil houden van het niveau van de wijken, de toename van het aantal ouderen en de toenemende behoefte om wooncarrière te maken. De binnenstad heeft een metamorfose ondergaan en biedt nu uitgebreide horeca- en winkelmogelijkheden. Er is nog veel meer potentie, dankzij de groeiende betekenis van de vrijetijdseconomie. Hier liggen kansen voor de binnenstad, waar een grotere variëteit aan voorzieningen nog mogelijk is. Een belangrijke bedreiging voor de aantrekkingskracht van Enschede en haar voorzieningen is er ook: de heersende beeldvorming dat Enschede niet goed bereikbaar is.

Met de stadsparken en het unieke buitengebied weet Enschede compacte stedelijkheid met rust en ruimte te combineren. Hierdoor scoort de stad goed op randvoorwaarden die belangrijk zijn om bewoners, bezoekers en bedrijven aan zich te binden. Enschede is groen, veilig en prettig om te wonen. De stad onderscheidt zich door een gevoel van saamhorigheid. De mensen kennen elkaar nog en hechten grote waarde aan tolerantie en respect. Op harmonieuze wijze leven 120 nationaliteiten hier samen.

Deze tolerantie is cruciaal voor creativiteit en innovatie. Steden die openstaan voor nieuwe mensen, staan ook open voor nieuwe ideeën. Gelet op de toekomst liggen de kansen voor het oprapen. Enschede voldoet aan alle voorwaarden om een stad te zijn die aantrekkelijk is voor bedrijven, bewoners en bezoekers. Toch hebben al deze kwaliteiten zich nog niet vertaald in een goed imago.

Groei kennisintensieve sector

De kennisintensieve sector is de afgelopen periode hard gegroeid. Hier werken inmiddels meer dan 25.000 mensen (34% van de werkgelegenheid). Enschede is een broedplaats voor innovatie, technologie en kunst. Het telt veel kennisinstellingen en bedrijvigheid, voornamelijk in het midden- en kleinbedrijf, rondom kennisontwikkeling en -toepassing. Dit wordt versterkt door goede voorzieningen zoals glasvezelinfrastructuur en de ontwikkeling van Kennispark Twente als broedplaats en ontmoetingsplek van creativiteit, innovatie en ondernemerschap.

De spin-offs van de Universiteit Twente groeien uit tot succesvolle ondernemingen. We staan daarom voor de taak ervoor te zorgen dat deze ondernemingen doorgroeien en nog meer duurzame werkgelegenheid creëren. Want als het gaat om het aantal arbeidsplaatsen per inwoner van 15-65 jaar blijft Enschede met 74.000 arbeidsplaatsen achter bij andere steden. Om hierin verandering te brengen, gaat de blik ook uit naar zorg, zakelijke dienstverlening, consumentendiensten en vrije tijd. Juist hier zal zich volgens arbeidsmarktprognoses groei van werkgelegenheid voordoen.

Dreigende tweedeling

Een belangrijke opgave ligt dan ook in het voorkomen van de tweedeling die kenmerkend is voor de overgang van een industriële economie naar een kennis- en diensteneconomie. Deze laatste vraagt een gemiddeld hoger opleidingsniveau. Met inbegrip van het beroepsonderwijs, want ook dat is

onmisbaar in een kennis- en diensteneconomie. Het gaat immers zowel om kennis als om vaardigheden.

De werkelijke kloof gaapt tussen degenen die een goede opleiding hebben genoten en degenen die onvoldoende zijn opgeleid. Goed gekwalificeerde mensen - waaronder hier ook de mbo'ers met startkwalificatie - zijn over het algemeen volop in staat te participeren in de kennis- en diensteneconomie en zo hun welvaart te vergroten. Doorgaans zijn ze ook meer dan lokaal georiënteerd. Ze vertrekken vaker naar elders dan degenen met een lage of onvoldoende opleiding.

Juist voor deze laatste groep is daarom werk nodig. Op dit moment heeft 46% van de werkloze beroepsbevolking een lage opleiding. Vaak zijn het mensen voor wie de kennis- en diensteneconomie weinig emplooi biedt. Het is de uitdaging én de opgave om ook deze groep Enschedeërs (nieuw) perspectief te bieden. De stad kan het zich niet permitteren dat een grote groep van haar inwoners langs de kant staat en verstoken blijft van mogelijkheden om hun welvaart te verbeteren. Daarbij zijn ze nodig: de potentiële beroepsbevolking krimpt zowel in Enschede als elders in de regio.

<i>Zwakke sociaal-economische positie bevolking</i>	
Werkloosheid	7,1% (2006)
Jeugdwerkloosheid	6,1% (2006)
Jongeren (tot 23 jaar) zonder startkwalificatie (MBO II)	11,6% (2007)
Aandeel lager opgeleiden onder 15-64 jaar	32% (2006)
Arbeidsparticipatie	58,4% (2006)
Huishoudens met laag inkomen	14% (2004)

Samenvatting

Hieronder een samenvatting van de sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen voor Enschede.

<p>Sterktes</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Kwaliteit (binnen)stad en voorzieningen ▪ Kwaliteit van wonen en leven: ruimte, groen, saamhorigheid en tolerantie ▪ Aanwezigheid kennisinstellingen en bedrijvigheid rondom (technologische) kennisontwikkeling en -toepassing 	<p>Zwaktes</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Sociaal-economische positie bevolking: opleiding, inkomen, werkloosheid ▪ Werkgelegenheidsfunctie in de regio ▪ Aantrekken en vasthouden hoger opgeleiden ▪ Imago
<p>Kansen</p> <p>Toenemend belang van:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Kenniseconomie ▪ Kwaliteit van wonen en leven ▪ Vrije tijd als beleving 	<p>Bedreigingen</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Tweedeling als gevolg van de kenniseconomie ▪ Bereikbaarheid

3. Een kwaliteitssprong als ambitie

Kloppend hart van het Oosten

Versterken van de centrumpositie in de Euregio

In 2020 is Enschede het kloppend hart van de Euregio met een centrumpositie vergelijkbaar met Groningen en Maastricht. Met een centrum van grootstedelijke allure en top culturele uitstraling. Een centrum dat uitlokt tot regelmatig bezoek en het brandpunt is van interactie voor mensen uit de hele Euregio.

Deze doelstelling bereiken we door:

- *Vergroting van de ruimtelijke kwaliteit en realisering van hoogwaardige architectuur.* Deze uitgangspunten stellen we centraal bij alle investeringen, waardoor de binnenstad verder aan uitstraling wint.
- *Meer hoogbouw in en rondom het centrum,* waardoor een skyline ontstaat met grootstedelijke allure.
- *Vergroten van het oppervlak van de binnenstad,* zodat je kunt dwalen door het centrum. Dit bereiken we door het Medisch Spectrum Twente, het Volkspark, de Kop van de Boulevard, de Spoorzone, en Roombeek - via het cultuurlint - meer met de binnenstad te verbinden. En in dat gebied het aanbod van voorzieningen de belevingswaarde en de intensiteit toe te laten nemen.
- *Uitbreiden van voorzieningen.* Hier staat de kwaliteit voorop. De gedachten gaan uit naar een hipper, spannender en gevarieerder aanbod. Met de nadruk op winkelen, cultuur en aantrekkelijke evenementen. Dit zorgt meteen ook voor meer werkgelegenheid voor lager opgeleiden.
- *Uitbreiden van aantrekkelijke woonmilieus in en rond de binnenstad.* Centrubewoners zorgen voor levendigheid ook na zes uur 's avonds. Ze vormen bovendien een substantieel deel van het winkelend publiek en van de bezoekers van horeca en evenementen. Het uitbreiden van aantrekkelijke woonmilieus beperkt zich overigens niet tot het centrum. Ook in andere wijken en buurten is de uitbreiding van aantrekkelijke woonmilieus van belang om een meer gevarieerd aanbod te realiseren.
- *Goede bereikbaarheid.* Dit is een belangrijke randvoorwaarde voor een centrumstad en voor economische groei. Hierbij gaat het ten eerste om goede bereikbaarheid vanuit Nederland en Europa. Aansluiting op A1, A35, N18, de spoorlijn en het vliegveld zijn hierbij van belang. Daarnaast verdient een goede bereikbaarheid in de stad (per fiets, trein, bus en auto) aandacht, met focus op de binnenstad en bedrijfslocaties. Tot slot gaat het om een goede kwaliteit van de hoofdwegen: ze moeten uitstraling en ruimtelijke kwaliteit bieden als bijdrage aan de uitstraling van de totale stad.

Kennis- en talentenstad

Versterken van duurzame werkgelegenheid en opleidingsniveau beroepsbevolking

In 2020 heeft Enschede een belangrijke werkgelegenheidsfunctie in de Euregio en biedt Enschede werk op alle niveaus. Het opleidingsniveau van de beroepsbevolking is versterkt, waardoor bedrijven in Enschede voldoende gekwalificeerde mensen vinden. Enschede is de broedplaats voor vernieuwing

en ontplooiën van talenten en richt zich met de Twentse Innovatieroute op de *toepassing* van technologische kennis. Het primaat voor de inzet op ontwikkeling en toepassing van technologische kennis ligt bij kennis- en onderwijsinstellingen en bedrijfsleven. De gemeente Enschede doet al het mogelijke om deze inzet te versterken.

Deze doelstellingen bereiken we door:

- *Te beginnen bij de jeugd.* De jeugd heeft de toekomst. Dus waar nodig wordt voorzien in opvoedingsondersteuning, het treffen van voorschoolse voorzieningen om taalachterstanden te beperken, en het reduceren van schooluitval. Alles is er op gericht dat iedere schoolverlater zo goed mogelijk gekwalificeerd is, met als minimum een startkwalificatie.
- *Investeren in de kwaliteit van afgestudeerde scholieren, studenten en onderzoekers.* Enschede is een jonge stad met veel scholieren en studenten. Het bij hen aanwezige talent moet worden gestimuleerd om zich verder te ontwikkelen. En moet ruimte krijgen. Onderwijsinstellingen investeren daarom met het bedrijfsleven in een uitdagende, op maat gesneden leeromgeving voor deze jongeren. Het accent ligt hierbij op opleidingen waarnaar vraag bestaat. Een voldoende stageaanbod sluit hierop aan.
- *Versneld door te gaan op de Twentse Innovatieroute* en daarbinnen de *toepassing* van technologische kennis. De inzet op ontwikkeling en toepassing van technologische kennis door kennis- en onderwijsinstellingen en bedrijfsleven wordt waar mogelijk versterkt. Onder meer door volle inzet op de ontwikkeling van Kennispark in samenhang met Airport Business Park en Hart van Zuid: de drie fysieke brandpunten voor investeringen van de Agenda van Twente in innovatie, bereikbaarheid en ruimtelijke kwaliteit.
- *Zoveel mogelijk mensen uit de stad te betrekken bij de productie en het verspreiden van kennis.* ‘Kennisspinnerijen’ in de wijken helpen mensen met een goed idee op weg om het om te zetten in business. Technologie en innovatie worden onder de noemer “Made in Enschede” en “Enschede experimentenstad” zichtbaar en toegankelijk in de hele stad. Zo profiteert iedereen van de inzet op de kenniseconomie.
- *Aantrekken en vasthouden van gekwalificeerde mensen.* Bedrijven vestigen zich waar ze de mensen vinden. Enschede in 2020 is in samenwerking met de regionale partners aantrekkelijk door voldoende diversiteit in hoogwaardig werk. Ze trekt mensen en hun partners voor een loopbaan in plaats van een baan. De stad biedt hen verder voldoende (culturele) voorzieningen, een bruisende binnenstad, snelle verbindingen met andere relevante gebieden en uitzonderlijke woonmilieus. Dit is immers het kloppend hart van het Oosten.
- *Ruimte en mogelijkheden scheppen voor doorgroeiers.* Enschede kent veel midden- en kleinbedrijf en starters. Deze bedrijven hebben een sterke band met de regio. Als zij doorgroeien, kunnen ze een grote bijdrage leveren aan de regionale werkgelegenheid. Investeren in doorgroeiers biedt dan ook veel kansen voor meer werkgelegenheid.
- *Internationale samenwerking.* Enschede richt zich op Duitsland (Münster, Osnabrück) en andere internationale partners (bijvoorbeeld Palo Alto) in aansluiting op de vele internationale netwerken die bedrijven en kennisinstellingen al hebben.
- *Faciliteren van bedrijfsvestiging en -uitbreiding,* door waar mogelijk belemmeringen in beleid en regels weg te nemen. Enschede gaat met het bedrijfsleven een partnerschap aan om te voorzien in de werkgelegenheidsbehoefte.

Levendige wijken

Versterken van sociale binding en stijging van bewoners

In 2020 versterken de Enschedese wijken de sociale binding en sociale stijging van bewoners. Met sociale stijging bedoelen we economische stijging, maar evengoed zelfontwikkeling en maatschappelijke zekerheid. De invulling van sociale stijging verschilt uiteraard per persoon. De wijken vormen als directe leefomgeving het integratiekader voor het gewone dagelijkse leven. De binnenstad voorziet daarentegen vooral in bijzondere stedelijke en bovenstedelijke voorzieningen. In wijken laten talenten en ambities zich voor het eerst zien en worden ze aangewakkerd. Het is ook de plek waar verbindingen tussen mensen van belang is: elkaar zien en spreken en samen initiatieven nemen.

Deze doelstellingen bereiken we door:

- *Bewoners het voortouw te geven bij de ontwikkeling van de wijk.* Wijken ontwikkelen op deze wijze hun eigen identiteit en kwaliteiten.
- *Voldoende voorzieningen in de wijken die aansluiten bij de behoeften van de bewoners.* Niet alles wordt geconcentreerd in de binnenstad. Na zes uur 's avonds is er ook in de wijken nog veel te beleven. Door de 'Kennisspinnerijen' wordt het ondernemerschap van bewoners versterkt.
- *Uitnodigende openbare ruimtes.* Dit zijn de plekken waar kinderen kunnen spelen en bewoners elkaar ontmoeten. De gemeente is niet in staat om belangrijke kwaliteiten als sociale binding of noaberschap te realiseren. Wel kan ze bijdragen aan het ontstaan van plekken waar die kunnen groeien. En kan ze haar inwoners prikkelen door initiatieven en gedrag te belonen die de binding versterken.
- *Voldoende bereikbare uitdagingen en mogelijkheden, rolmodellen en voorbeeldfuncties* aan te reiken. Mensen spiegelen hun ambities en mogelijkheden vaak aan hun directe leefomgeving. Dat geldt zeker voor jongeren. Onderwijs, sport en verenigingsleven sporen jongeren aan om hun eigen kansen te creëren en hun talenten te benutten.
- *Vervangen of duurzaam maken van de sterk verouderde woningvoorraad.* Het aanbod wordt aangepast aan de behoeften van de bewoners. Ouderen vormen hierbij een belangrijke groep: zij kunnen langer zelfstandig blijven wonen.
- *Samenhangend aanbod van zorg en welzijn.* Dit stelt bewoners in staat langer zelfstandig te wonen in een omgeving waarin ze zich thuis voelen.

Groen en duurzaam

Versterken van het groene en duurzame karakter van de stad

Het bruisende leven in een grootstedelijke (binnen)stad heeft ook in 2020 nog een herkenbare, vertrouwde Enschedese glans. De prachtige parken en het fraaie buitengebied worden nog nauwer bij het leven in de stad betrokken. Enschede aanvaardt ook de consequenties hiervan: het draagt bij aan de duurzame samenleving die verantwoord omgaat met energie en grondstoffen. In 2020 wil het dan ook klimaatneutraal zijn. Dat wil zeggen: de uitstoot van CO₂ wordt beperkt, terwijl CO₂ die toch nog vrijkomt, wordt gecompenseerd. De stad oefent zo geen nadelige invloed meer uit op de ontwikkeling van het klimaat.

Deze doelstellingen bereiken we door:

- *Stadsparken als belangrijke ontmoetings- en ontspanningspunten te koesteren.* Ieder park heeft een eigen, herkenbare identiteit. De groene kwaliteit van de parken wordt verbonden met het wonen en de beleving van de stad.
- *Een buitengebied dat zich laat ontdekken en beleven.* Er is ruimte voor nieuwe sociale en economische impulsen, waardoor vitaliteit en belevingswaarde toenemen. De 'Gids Buitenkans' geeft een beeld van de beoogde ruimtelijke en ecologische kwaliteit.
- *Klimaatneutraal bouwen, renoveren en onderhouden van gebouwen.* De gebouwde omgeving is verantwoordelijk voor 30 tot 40% van de CO₂-uitstoot. Hier liggen grote kansen om die uitstoot terug te dringen, voor het klimaat én de kwaliteit van wonen en werken.
- *Klimaatneutraal ondernemen en produceren.* We stimuleren bedrijven in Enschede om consequent rekening te houden met de gevolgen van de bedrijfsactiviteiten voor het klimaat.
- *Klimaatneutraal vervoer.* Hier willen we de Enschedeërs stimuleren om te kiezen voor minder belastende vervoermiddelen (zoals fiets of openbaar vervoer). Daarnaast willen we het openbaar vervoer op groene energie laten rijden.
- *Klimaatneutraal leven.* Enschedeërs worden door o.m. voorlichting en educatie aangespoord om actief energie te besparen.

Bekend en bemind

Versterken van het imago

In 2020 staat Enschede in Europa bekend als Kennisstad. In Nederland en in de Duitse buurstedes geniet de stad faam om wat zij is en te bieden heeft, onder meer op het gebied van cultuur en winkelen. Die goede reputatie - die ook in (Eu)regionaal verband wordt opgebouwd - leidt ertoe dat potentiële bezoekers aan Enschede denken als ze één of meerdere dagen uit plannen. Ook wie op zoek is naar nieuwe uitdagingen en/of een nieuwe woonomgeving heeft Enschede groot op het netvlies staan.

Deze doelstelling bereiken we door:

- *Te kiezen voor een imago als kennis- en talentenstad.* Een stad die zich positioneert als hart en hoofdstad van het Oosten, onderdeel van het stedelijke gebied met daarin de Netwerkstad Twente, Münster en Osnabrück. Andere profielen, waaronder het culturele profiel ondersteunen het imago van kennis- en talentenstad.
- *Deze boodschap consequent uit te dragen - als stad en als bewoner.* Houding is daarbij belangrijk: wees trots op de successen van jezelf en anderen in je stad. Vertel vooral ook over elkaar.

4. Nieuwe vormen van partnerschap

Deze ambitieuze Toekomstvisie veronderstelt gezamenlijk initiatief van alle partners in de stad. De stadsdebatten hebben laten zien dat bewoners, bedrijfsleven en andere partners veel creatieve ideeën hebben. Ze zijn bereid daarin energie te investeren. Als Enschede erin slaagt deze krachtbron goed te gebruiken, is er veel vernieuwing en groei mogelijk.

Daarop gaan we de gemeentelijke organisatie inrichten. Nieuwe vormen van partnerschap worden mogelijk. Waarbij de gemeente ieder de ruimte geeft om de eigen verantwoordelijkheid te nemen en de kansen voor groei te benutten. Maar ook zal activeren of zelfs ingrijpen als mensen hun verantwoordelijkheid niet nemen.

Iedereen heeft unieke talenten. Enschede wil die talenten stimuleren, opleiden en aan zich binden. Op basis van ieders eigen verantwoordelijkheid. Daarbij hoort ook zeggenschap van de inwoners van onze stad over hun eigen activiteiten. Zoals meer zeggenschap óók betekent dat diezelfde inwoners meer verantwoordelijkheid nemen.

Voor de gemeente brengt dit met zich dat ze de Enschedeërs de mogelijkheid geeft om die verantwoordelijkheid daadwerkelijk te nemen. ‘Zorgen dat’ wordt het parool, in plaats van ‘zorgen voor’. De balans tussen regelen en organiseren verschuift meer in de richting van faciliteren en ruimte bieden. Met daardoor ook een grotere rol voor het maatschappelijk middenveld, van familieverbanden tot verenigingsleven, van noaberschap tot buurt- en wijkraden. Dat kan, want Enschede kent een rijk verenigingsleven en vele vrijwilligers. Het professionele welzijnsaanbod moet daarop aanvullend zijn.

Ook in de wijken. Bewoners krijgen vaker zeggenschap over budgetten, waardoor elke buurt/wijk kan inzetten op de eigen identiteit en kwaliteiten. De gemeente levert daarvoor dienstverlening op maat. Door voortdurend contact met de samenleving weet ze wat er speelt. Ze ondersteunt en stimuleert de goede ideeën. Biedt ruimte, legt verbindingen en beheert flexibele budgetten, die ze even spontaan kan inzetten als de ideeën zich aandienen. Bijvoorbeeld via een initiatief “spontane zaken” dat burgerinitiatieven ondersteunt.

Verder versterkt de gemeente strategische allianties met partners, waaronder de woningbouwcorporaties, onderwijs- en andere kennisinstellingen, en het bedrijfsleven. Om onderlinge belangen met elkaar te verbinden, elkaar sterker te maken en waar mogelijk belemmeringen voor verdere ontwikkeling weg te nemen. Om samen deze toekomstvisie te realiseren. Dit geldt niet alleen voor onze strategische partners in de stad, maar ook voor onze partners in de regio Twente.

5. Hoe verder?

Deze Toekomstvisie 2020 is geen blauwdruk. Uitvoerige passages over de vraag hoe straten en wijken er straks zullen uitzien, ontbreken. Net als exacte getallen over groei van werkgelegenheid en welvaart. Want een visie als deze zet enkel hoofdlijnen uit. Meer niet: deels omdat ze langere tijd mee moet en dus ruimte moet laten voor nog weer andere nieuwe ontwikkelingen. Deels ook omdat haar realisatie de enthousiaste inzet van vele partijen veronderstelt. Wél vormt ze een belangrijke inspiratiebron, die richting geeft en stimuleert. Die later te herkennen moet zijn in nota's, begrotingsprogramma's en andere stukken. En vanzelfsprekend in de dagelijkse uitvoering.

Dat betekent vanzelf dat ze vaak ter sprake zal komen. In het stadhuis en op vele andere plekken, op tal van momenten. Belangrijk is dat ze bruggen slaat en ze gemeente en partners bindt aan een gemeenschappelijke ambitie en strategie. Om die reden bevat ze ook een hoofdstuk over het nieuwe partnerschap tussen gemeente en andere partijen. Haar ambities kunnen alleen worden gerealiseerd als iedereen meedoet en meewerkt.

Daarom eindigt deze visie met een uitnodiging aan iedereen die Enschede een warm hart toedraagt. We hebben de mogelijkheden om in de komende jaren een nieuwe sprong vooruit te maken. En daarmee de kwaliteit van de stad in alle denkbare opzichten een enorme impuls te geven. Ze wordt leefbaarder, mooier, groener en nog meer van ons allemaal. Ze biedt bovendien beter onderwijs en meer werk, voor een veel bredere groep Enschedeërs. Daarmee werkt ze in het belang van alle inwoners van onze stad, nu en in de toekomst.

We maken de uitnodiging meteen concreet. Enschede werkt in 2007 en 2008 de stip op de horizon van 2020 op drie punten verder uit. Daarbij gaat het om een:

- *Ontwikkelingsvisie sociale stijging* met als centrale vraag hoe we in Enschede inwoners groeikansen op maat kunnen bieden. Zowel op stedelijk als wijk niveau. Uitgangspunten hiervoor zijn de volgende. (1) Er zijn verschillende stijgingsroutes: wonen, werken, onderwijs en vrije tijd waarbij werk en onderwijs de belangrijkste zijn. 2) Sociale stijging is ten dele afhankelijk van persoonlijke capaciteiten, kennis en ambities. Ook een passende sociale omgeving en goede ruimtelijke condities zijn belangrijk. 3) Sociale stijging is voor iedereen en niet voorbehouden aan specifieke doelgroepen. 4) Sociale stijging verloopt over het algemeen niet met grote sprongen, maar met kleine stapjes. Dit pleit voor extra treden op de ladder van de verschillende stijgingsroutes. 5) Sociale stijging is mogelijk niet voor iedereen weggelegd. Voorkomen moet worden dat een tweedeling ontstaat tussen sociale stijgers en sociale achterblijvers.
- *Ruimtelijke Ontwikkelingsvisie*. Dit is de ruimtelijke vertaling van deze toekomstvisie met daarin een aantal majeure thema's als: herstructurering van woongebieden en nieuwe woonlocaties, revitalisering werklokaties en nieuwe lokaties (binnen de bestaande stad), uitnodigende openbare ruimtes, parken en buitengebied, verblijfsaccommodatie/cultuur/zorg/wellness, UT/Kennispark, Tussengebied Enschede-Hengelo, Twente Airport, WTC.

- *Ontwikkelingsvisie Binnenstad*, met daarin thema's als: ruimtelijke kwaliteit en hoogwaardige architectuur, hoogbouw en open ruimte, landmarks en onderscheidende evenementen, het vergroten van de binnenstad en de verbinding met MST, Kop Boulevard, Volkspark en Roombeek, specifieke winkelmilieus, cultuur en verbreding horeca- en leisueraanbod, sociale veiligheid en hoogwaardige centrum-stedelijke woonmilieus.

Bereikbaarheid en duurzaamheid zijn belangrijke thema's in zowel de ruimtelijke ontwikkelingsvisie als de ontwikkelingsvisie Binnenstad.

Voor het ontwikkelen van deze visies gaan we net als met deze Toekomstvisie met de stad in debat. Want onze toekomst bepalen we samen. Deze nieuwe manier van werken breidt zich de komende jaren uit als een olievlek. Enschede als voorbeeld van een andere manier van werken tussen inwoners, bedrijfsleven, maatschappelijke instellingen en gemeente. Om creativiteit los te maken, ruimte te geven voor verdere ontwikkeling en elkaar waar mogelijk te versterken. Zodat de laatste zin van deze Toekomstvisie Enschede 2020 wel een vraag móet zijn: **doet u ook mee?**